

**Adami Tanneri E Societate Iesv, S. Theologiæ D. Et In
Academia Ingolstad. Professoris, Theologiæ Scholasticæ
Tomus ...**

Cum triplici Indice

De Fide, Spe, Charitate, Ivstitia, Religione, caeterisq[ue] virtutibus [et]
vitijs: ac varijs hominum statibus. Secvndæ Secvndæ S. Thomæ
Aqvinatis Respondens

Tanner, Adam

Ingolstadii, 1627

VII. An & quisnam inter fidei veritates sit ordo; & an eæ per certos
articulos recte distinguantur: & vtru[m] articuli seu notitia fidei successu
temporis creuerint; ita quidem vt Ecclesia nouos ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72877](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72877)

sed per diuersum medium: etiam si interim vnus ac idem actus non possit te ipsa simul esse euidens & ineuidens, vt contra Durandum & Valentiam superius dictum.

183 Quarto obijcitur. Aliquid videre, & non videre, sunt contra dictoria, ergo non possunt de eodem homine simul circa idem obiectum verificari. Respondetur, antecedens verum esse, si vtrumque simpliciter & absolute, adeoque eodem respectu de eodem simul verificetur, ita vt quis simul dicatur videre aliqua ratione, seu aliquo medio, & non videre eodem, aut vltimo medio: secus si quis vno quidem actu dicatur videre, & altero non videre idem, vel diuersum obiectum, vt fit in proposito, vbi idem obiectum videtur per actum scientiæ, & non videtur per actum fidei. Vnde tandem etiam ipse Caietanus hic q. 1. a. 5. cum id contrariæ sententiæ fundamentum parum firmum esse perspiceret, ac modo explicatio solui posse animaduerteter, addidit, esse questionem de nomine, si quis dicat, de ratione simpliciter credentis non esse, vt nullo modo videat quod credit, sed tantum vt non videat, qua credens est; quam questionem de vocabulis se alijs relinquere dicit. Verum certe hæc questio, prout communiter à Thomistis tractatur, non est de nomine, sed de re ipsa, vt dictum, vtrum scilicet cum euidenti stare possit verus actus fidei supernaturalis, de eadem veritate.

184 Quinto obijcitur. Impossibile est, vt lumen maius & lumen minus, simul illuminent idem subiectum, cum maius impediatur influxum minoris, vt sol candelæ; Ergo etiam fidei assensus & scientiæ non possunt simul esse in intellectu.

Respondetur, quidquid sit de antecedenti, quod plerique etiam Philosophi falsum censent, experientia quotidiana ducti, qua maius lumen à minori intendi conspiciunt; negando consequentiam: quia lumen corporale maius & minus sunt eiusdem rationis: quæ proinde fortassis proprium ac distinctum effectum in eodem subiecto habere non possunt: at vero in proposito, fidei & scientiæ lumen sunt diuersæ rationis. Hinc ergo fit, vt esto fortassis idem corpus à maiore luce occupatum non sit capax alterius minoris luminis, eiusdem rationis, intellectus tamen etiam per fidem illuminatus adhuc sit capax alterius luminis nempe scientiæ.

185 Sexto obijcitur. Opinio & scientia de eadem veritate, ac in eodem subiecto, non possunt simul stare, iuxta Aristotelem 1. post. text. 44. Ergo nec fides & scientia.

Respondetur ex doctrina Bonauenturæ in 3. dist. 24. a. 2. q. 2. & Durandi loc. citat. num. 20. cum Gregorio de Valentia quest. 1. punct. 4. §. 2. ad 5. opinionem sic dici posse ex triplici capite. Primo ex parte obiecti contingentis; secundo ex parte subiecti debiliter & cum formidine oppositi assentientis, quam quidem formidinem oppositi ipsa etiam opinio, si aliunde non impediatur, sibi connaturaliter quodammodo deponit; tertio ex parte medijs solum probabilis, adeoque per se non excludentis formidinem oppositi. Prioribus duobus modis verum est quidem ante-

cedens, nec aliud voluit Aristoteles, sed consequentia est nulla; quia fides respectu veritatum, de quibus loquimur, non est de obiecto contingenti, nec etiam ex parte subiecti connaturaliter exigit, imo quamdiu ipsa in subiecto permanet, nec admittit quidem formidinem oppositi, saltem deliberatam, vt proinde ratione obiecti & subiecti nullam eiusmodi habeat cum scientia repugnantiam.

186 Loquendo autem de opinione præcise ex parte medijs probabilis, falsum est antecedens. Potest enim aliquis habens euidentiā alicuius conclusionis per demonstrationem, absolute loquendo eidem etiam per medium probabile assentiri. Neque enim ideo talis assensus non erit opinio, vt pote de cuius ratione non est, vt ex nullo profusus capite excludatur formido, aut potentia formidandi de opposito, sed solum, vt ipsa opinio ex se non excludat formidinem, sicut etiam de fide respectu euidentiæ diximus.

187 Atque ex his intelligi etiam fortasse potest S. Thomas hic q. 1. a. 4. cum ait, assensum ineudentem, si sit cum formidine, esse opinionem; si autem sit cum certitudine, & sine formidine, esse fidem. Quod etsi de fide solum diuina intelligendum putet Valentia loc. cit. ad 5. nihil tamen obflare videtur, quo minus de fide etiam generatim intelligatur, habente saltem statum perfectum ex parte subiecti, qualem v. g. etiam habet illa fides humana, quod Roma vel Constantinopolis sit. Quamquam eam nomenclaturam S. Thomæ parum esse vsu receptam, fidemque ac opinionem potius & magis proprie distingui ex parte medijs, quod illa nepe nitatur autoritate dicentis, hæc ratione probabilis, diximus supra & tom. 2. disp. 3. q. 4. dub. 1.

DVBIVM VII.

De ordine, distinctione, & incremento veritatum fidei; speciatim, an, & quisnam inter fidei veritates sit ordo; & an ea per certos articulos recte distinguantur; & vtrum denique articuli seu notitia fidei successu temporis creuerit; ita quidem vt Ecclesia etiam hodie novos aliquos fidei articulos credat, quos Apostoli & Ecclesia vetus non crediderunt.

S. Thomas 2. 2. q. 2. a. 6. & 7.

Pertinet hæc itidem dubitatio ad certam quandam conditionem accidentalem obiecti materialis & complexi ipsius fidei; nempe ad ordinem, distinctionem, & progressionem seu antiquitatem veritatum fidei; quæ quia plures quæ-

stunculas complectitur, breuiter & distincte ad singulas respondendum est.

188 Primo igitur quæritur, an & quisnam sit ordo inter obiecta complexa seu veritates fidei. Respondeo breuiter: Eri quidem veritates fidei, ob rationem formalem fidei ex æquo participatam, secundum se omnes æque credibiles sint; ita scilicet vt homo non certius & firmius vni veritati adhæreat, quam alteri; est tamen in ijs quidam ordo, isque triplex; tum dignitatis scilicet, tum necessitatis ad credendum; tum etiam causalitatis; ita quidem vt vna principalius ad fidem pertineat, quam alia, siue quia dignior est; siue quia cum fide, secundum aliquem causalitatis ordinem maiorem connexionem habet; siue quia in ordine ad finem supernaturalē creditu magis necessaria est, loquendo de fide explicita. Hæc doctrina colligitur ex S. Thoma hic q. 1. a. 6. ad 1. & 2. & a. 7. eademque est communis Doctorum sententia.

189 Probatum & declaratum prima pars. Quia omnes veritates fidei ex æquo participant rationem formalem obiecti fidei, quæ est reuelatio diuina, vt dictum dub. 3. Ergo secundum se omnes ex æquo sunt credibiles, & fide diuina dignæ; cum auctoritas Dei reuelantis, respectu omnium, sit æque certa & infallibilis; eiusdemque blasphemie sit, Deum in paruis, vel in magnis rebus mendacē facere. Et hoc est, quod S. Thomas cit. a. 6. ad 2. dicit: *Si ratio formalis obiecti fidei accipitur ex parte ipsius rei credita, sic rationem formalem omnium credibilium esse vnam, scilicet veritatem primam; & ex hac parte articulos (seu veritates fidei) non distingui.*

190 Nec obstat quod quædam fidei veritates solū mediata & implicite reuelatae sunt, quatenus scilicet ex duabus reuelatis, vel vna reuelata, & altera euidente euidenter deducuntur, vt dictum dub. 3. Quamuis enim hac ratione, secundum nos quandoque minorem habeant certitudinem (quatenus de euentia deductionis non ita semper nobis explorata constat) tamen secundum se, si modo vere ponantur à Deo reuelatae, parem habent certitudinem & infallibilitatem; eaque suppositione facta, non minus fide dignæ sunt, quam alia veritates immediate reuelatae; cum auctoritas diuina in vtrouis modo reuelandi æque sit infallibilis; & vtraque veritas ex æquo à Deo cognoscatur.

191 Nihilominus tamen, quod ad posteriorē partem responsionis nostræ attinet, esse inter obiecta seu veritates fidei quendam ordinem; tum dignitatis, tum necessitatis ad credendum, tum etiam causalitatis, ita facile declaratur. Nam vti que dignius & principalius fidei obiectum est, Deus, & Sanctissima Trinitas, quæ homo, aut paradisi, aut quæuis alia res à Deo creata; nobilius item obiectum est homo à Deo creatus & redemptus, quam canis Tobia, aut asina Balaam. Neque dubium, etiam inter obiecta fidei quædam maiori necessitate credenda esse per fidem explicitam, puta nimirum, quæ in Apostolorū simbolo continentur, vt dubio sequenti, & pluribus q. 6. dicitur.

192 Tertio denique est etiam in obiectis fidei quidam ordo causalitatis; siue secundum rationem

causæ efficientis, si res fidei secundum se suamque existentiam considerentur; qua ratione Deus & Sanctissima Trinitas est causæ efficiens omnium cæterorum obiectorum, ac veritatum fidei de rebus creatis: tum in genere quasi causæ formalis seu obiectiua, quatenus secundum nos, ac nostrum modum cognoscendi, vna veritas fidei saltem, remote, & per modum applicantis obiectum, est ratio quædam cognoscendi & assentiendi alteri veritati.

193 Quo modo hæc fidei veritates, Deum in dicendo seu reuelando non fallere; item quidquid scriptura sacra docet esse à Deo reuelatum; sunt vniuersalissima quædam principia & velut maximæ; quibus secundum nos aliarum veritatum fidei assensus ac veritas aliquo modo nititur: non quidem quasi fidei assensus, eorum veluti principiorum assensu, formaliter & immediate nititur; sic enim fides esset discursiua; quod reiecit dub. 3. sed tum quia eorundem principiorum assensus implicite saltē & virtualiter in quouis assensu fidei continetur; quandoquidem credens aliquid propter diuinam reuelationē, hoc ipso virtualiter credit, verum esse quidquid Deus reuelauit. Tum quia per eiusmodi principia theologico discursu nobis applicantur pleræque omnes fidei veritates, quas per fidem credimus; ita scilicet vt supposito eiusmodi discursu theologico: Quidquid Deus reuelauit verum est; hoc vel illud Deus in scriptura reuelauit. Ergo, &c. ipsis conclusionibus ita deductis, etiam per fidem assentiri possumus, vt ex instituto docuimus tom. 1. disp. 1. q. 5. dub. 3.

Huc etiam spectat, quod S. Thomas docet a. 7. in generalibus quibusdam fidei veritatibus cæteras implicite contineri; hoc ipso, quod hæc quasi quædam explicationes & determinationes sunt illarum. Ait enim; omnes articulos implicite contineri in aliquibus *primis credibilibus*; scilicet vt credatur Deus esse, & prouidentiam habere, circa hominum salutem.

194 Secundo quæritur, an & qua ratione veritates fidei per certos articulos generatim distinguantur. Ad hoc Respondetur I. Obiecta seu veritates fidei recte per articulos distinguuntur; ita tamen vt non omnia credibilia, sed ea tantum, quæ directe nos ordinant ad vitam æternam, adeoque communiter omnibus credenda sunt, per certos articulos distinguantur. Ita S. Thomas hic q. 1. a. 6. ex communi. Prima pars probatur & declaratur ex S. Thoma ibidem ad 1. Etenim aliqua sunt credibilia, inquit, de quibus est fides secundum se: aliqua vero sunt credibilia, de quibus non est fides secundum se; sed solum in ordine ad alia; sicut etiam in alijs scientijs quædam proponuntur vt per se intentæ, & quædam ad manifestationem aliorum. Quia vero fides est principaliter de his, quæ videnda speramus in patria, secundum illud Hebræa. 11. vers. 1. Fides est substantia sperandarum rerum; ideo per se ad fidem pertinent illa, quæ directe nos ordinant ad vitam æternam; sicut sunt tres personæ Omnipotentis Dei, mysterium Incarnationis Christi, & alia huiusmodi. Et secundum ista distinguuntur articuli fidei. Quædam vero proponuntur in sacra scriptura vt credenda, non quasi principaliter intentæ, sed ad

predi-

prædictorum manifestationem: sicut quod Abraham habuit duos filios; quod ad tactum osium Elisei suscitatus est mortuus, & alia huiusmodi, quæ narrantur in sacra scriptura, in ordine ad manifestationem diuine Maiestatis, vel Incarnationis Christi: & secundum talia non oportet articulos distinguere. Ita Sanctus Thomas.

195 Est ergo ratio primæ partis; quia cætera credibilia, de quibus non est fides secundum se, sed solum in ordine ad alia, hoc est, quæ in scriptura proponuntur vt credenda, non quasi principaliter intenta, & per se, sed ad aliorum manifestationem, sunt propemodum infinita; quæ proinde ad certos articulos reuocari non possunt; nec etiam debent, cum omnibus communiter credenda non sint.

196 Ratio secundæ partis est; quia talis distinctio necessaria est fideli populo, vt secundum eiusmodi articulorum distinctionem, certum fidei symbolum concipi, atque omnibus proponi possit: quod quidem necessarium fuit, tum ob vniõnem in fide seruandam, & contrarios hæreticorum errores cautius vitandos; tum vt eiusmodi breui compendio necessariæ fidei veritates facilius ab omnibus addisci possent; & vt vno verbo dicam, ad fidem rerum necessariarum debito & conuenienti modo acquirendam, conseruandam, eloquendam, profitendam, vt fufius dicitur dubio sequenti.

197 Vbi tamen notandum, fidei articulum (quæ vox iuxta S. Thomam loc. cit. à græca voce ἀρθρον; verius & planius à latina voce *artus*, quasi particula membri, seu paruulum membrum, deriuata dicitur) à Theologis dupliciter posse, & nonnunquam solere accipi: primo quidem strictè, pro quibusdam veritatibus fidei principalibus, omnibus communiter credendis: quo modo Sanctus Thomas hic, alijque Theologi communiter ibidem, & in 3. dist. 24. articuli vocem accipiunt.

Secundo accipitur nonnunquam generatim, vt significat quamlibet veritatem à Deo reuelatam, adeoque diuina fide credendam. Quod expresse docet Gabriel in 3. dist. 24. quæstio. vn. his verbis: *Tertio dubitatur, quid sit articulus fidei. Dimissis difficultatibus dico, quod articulus fidei est veritas reuelata in se, vel suo antecedente, pertinens ad Religionem: & ita omnis veritas credenda est articulus fidei.* Eandem significationem agnoscit S. Thomas infra q. 7. a. 6. Vbi in 2. argumento ita loquitur: *Nullus debet examinari de eo, quod explicite credere non tenetur; sed quandoque simplices examinantur de minimis articulis fidei, (quos scilicet alioqui non omnes credere tenentur) Ergo &c.* Eandem articuli acceptionem agnoscunt ex scripturis etiam Paræus in sua disputatione de scripturæ auctoritate, thes. 97. & thes. 117. & Rungius tractat. de norma & iudice fidei cap. 14. vt proinde plane imperite Hunnius Lutheranus Prædicans velut absurdum deriserit, quod in colloquio Ratisponensi Anni 1601. articulum fidei vocauerim, Euangelium Sancti Matthæ esse canonicum, aut Thobiam habuisse canem, &c. vt pluribus dixi in Exam. Hunniana rel.

cap. 13. & in Apologet. præfat. cap. 13. numero 70.

198 Respondetur II. Articuli fidei non multiplicantur vel distinguuntur penes rationem formalem obiecti credendi; vt quæ in omnibus eadem est, ex dictis; nec penes ipsa obiecta materialia, secundum se nude spectata; talis enim distinctio non censetur artificialis: sed penes diuersam rationem non vni, habentem peculiarem aliquam credendi difficultatem; seu quod idem est, penes eam obiectorum materialium diuersitatem, ex qua ob eorum inuentiam, nascitur noua & peculiaris difficultas credendi. Ita Sanctus Thomas citat quæstione 1. articulo 6. ex communi. Prima & secunda pars patet ex dictis.

199 Vltima pars ex eo probatur; quia sicut articuli proprie dicuntur diuersæ partes alicuius membri, aptæ inter se, ad motum seu actum aliquo modo diuersum colligatæ; ita recte etiam in proposito articuli fidei dicuntur, sententiæ & veritates quædam fidei principales, quæ & potissimum spectant ad nostræ salutis negotium, & ob sui inuentiam continent specialem difficultatem ad credendum. Accedit, quod articulorum distinctio accommodata esse debet fidelibus, quorum gratia facta est; ita vt sit illis instar, facili methodi seu regulæ credendi: Ergo vbi noua difficultas est credendi, nouus articulus esse debet: & contra vbi multa secundum eandem rationem sunt cognita, vel non cognita, ibi non sunt articuli distinguendi.

200 Declaratur, res exemplo. Quia enim aliam difficultatem habet credere, quod Deus sit passus, & quod mortuus resurrexerit, idcirco distinguitur articulus resurrectionis ab articulo Passionis: quod autem sit passus, mortuus, & sepultus, quia eandem difficultatem habent, idcirco hæc omnia pertinent ad vnum articulum. Verum de speciali enumeratione & recensione articulorum in symbolo, eorumque secundum temporum successionem incremento plura inferius.

201 Tertio quæritur, vtrum articuli secundum successionem temporum creuerint. Ad hoc generatim & breuiter respondet S. Thomas hic q. 1. a. 7. articulos fidei non creuisse quoad substantiã; quia quæcumque, inquit, posteriores crediderunt, constabantur in fide præcedentium Patrum, licet implicite; sed quantum ad explicationem, creuit numerus articulorum; quia quædam explicite cognita sunt à posterioribus, quæ à prioribus non cognoscebantur explicite: Vnde Dominus Moysi dicit Exod. 6. *Ego sum Deus Abraham, Deus Isaac, Deus Iacob: & nomen meum Adonai (hebraice Iehoua) non indicauit ei.* Et David dicit Psalmo 128. *Super senes intellexi.* Et Apostolus dicit ad Ephes. 3. *In alijs generationibus non est agnitus mysterium Christi, sicut nunc reuelatum est SS. Apostolis eius, & Prophetis.* Ita S. Thomas, Ea vero doctrina cum verissima sit, sequentibus pronuntiatis explicatius in hunc modum declaratur.

202 I. Omnia, quæ nunc creduntur, semper ac statim ab initio mundi fuerunt in Ecclesia Dei credita implicite. Ita S. Thomas loc. cit. & Doctores eomuniter in 3. dist. 25. Probatur & decla-

ratur.

ratur; quia omnia quæ credimus, continentur implicitè in his duobus primis credibilibus, scilicet Deum esse, & providentiam habere circa salutem humanam; quam fidem omnes iusti semper habuerunt, iuxta illud Hebr. 11. v. 6. *Accedentem ad Deum oportet credere, quia est, & inquirentibus se remunerator sit.* Etenim in esse diuino, inquit S. Thomas, includuntur omnia, quæ credimus in Deo æternaliter existere; in quibus nostra beatitudo (obiectiua) consistit, in fide autem providentiæ includuntur omnia, quæ temporaliter à DEO dispensantur ad hominum salutem; quæ sunt via in beatitudinem. Et per hunc etiam modum, aliorum subsequentiæ articulo quidam in alijs continentur: sicut in fide redemptionis humane, implicitè continentur, & Incarnatio Christi, & eius passio, & omnia huiusmodi. Ita S. Thomas.

203 Ex quibus colligitur, veteres olim in duobus dictis articulis, ideo dici implicitè credidisse ceteros; non quod ex illis alij colligi & deduci possint; quo modo in principijs implicitè continentur conclusiones; sed ob alias causas. I. Quia re ipsa, & ex parte obiecti, ceteri articuli omnes continentur in duobus illis principalibus & communibus articulis, tanquam veritates & conceptus distincti, & minus vniuersales, inconfusis & vniuersalioribus. II. Quia nonnulli articuli secundum rem ipsam spectati, continentur etiam in illis, tanquam effectus, siue media, in sua causa efficiente seu finali; vti est creatio rerum respectu Esse diuini, Incarnatio respectu redemptionis &c. III. Ex parte subiecti, hoc ipso, quod quiuis dum vnum articulum fidei credit, velut diuinitus reuelatum, virtualiter ita dispositus est, vt credere paratus sit omnes, hoc ipso, quod eidem rationi formali credendi, quæ est diuina reuelatio, omnes subsunt.

Atque in hunc etiam sensum Irenæus lib. 4. ca. 13. Augustinus Epist. 51. & alij sancti dicunt, eandem fidem esse antiquorum Patrum, & nostram. Idque ipsum est, quod S. Thomas cit. a. 7. ait, articulos fidei non creuisse quoad substantiam, vt legenti patebit. Nec obstat, quod multi fidei articuli, obiectiue accepti, postea primum & existentiam acceperint, & à Deo reuelati fuerint: nihilominus tamen quia in ipso Deo, & decreto diuino omnes ab æterno continebantur, rectè modo explicato ab initio mundi implicitè dicuntur crediti fuisse.

204 II. Actu fidei explicito non eadem semper, sed successu temporis alia atque alia fuerunt patefacta, & credita à fidelibus. Ita S. Thomas cit. a. 7. & Scholastici in 3. cit. dist. 25. Probatur præter ea, quæ ex S. Thomæ superius retulimus, ex tota serie, & contextu scripturæ, & historiæ sacræ; ex qua constat, sub lege quidem naturæ circumcisionem Abraham primum præceptam & reuelatam fuisse, Genes. 17. v. 12. In lege vero scripta, alia quam plurima Moyli; itemque Dauidi, & alijs Prophetis; de quibus olim explicite nihil constabat. Quibus denique omnibus in nouo testamento accesserunt alia per Christum & Apostolos reuelata; præcipue ad Sacramentorum nouæ legis, ac hierarchiam Ecclesiasticam pertinentia, quæ olim ita expresse reuelata non

erant, multo minus explicite ab omnibus credita.

205 III. Tempore proinde legis Euangelicæ, fidei prædicatio ac notitia perfectum statum accepit; ita quidem, vt hoc ipso etiam titulo status nouæ legis perfectior sit statu legis naturæ, vel scriptæ. Ita S. Thomas, alijque Scholastici ibidem. Et patet tum ex citato ad Ephes. 3. Tum quia etiam idcirco lex Euangelica vocatur *lex fidei* & gratiæ. Et denique Apostolus Heb. 7. v. 19. ob eandem causam dicit, legem nihil ad perfectum adduxisse; addens homines sub ea vixisse, quasi pueros sub pædago; iam verò non amplius esse sub pædago, ad Galatas 4. v. 1.

206 IV. Nec dubium est, in statu legis gratiæ Apostolos habuisse explicatissimam cognitionem mysteriorum fidei; ita quidem vt nullus ex posterioribus Doctoribus perfectius aut explicatius fidei mysteria cognouerit, quam Apostoli. Probat ex scriptura Ioannis 14. v. 26. *Ille vos docebit omnia, & suggeret vobis omnia, quæcumq; dixero vobis;* Ioannis 15. v. 15. *Omnia quæcumq; auiaui à Patre meo, nota feci vobis.* Ioannis 16. v. 13. *Cum autem venerit ille spiritus veritatis docebit vos omnem veritatem.* Rom. 8. v. 23. *Sed & nos ipsi primitiis spiritus habentes, & ipsi intra nos gemimus, &c.* 2. Cor. 3. v. 18. *Nos vero omnes reuelata (non, vt Moyles, velata) facie gloriam Domini speculantes, in eandem imaginem transformamur à charitate in charitatem, tanquam à Domini spiritu.* Ephes. 1. v. 8. *Secundum diuicias gratiæ eius, quæ superabundauit in nobis, in omni sapientia & prudentia.* Et Ephes. 2. v. 20. ob eandem causam, fideles omnes dicuntur *superædificati super fundamentum Apostolorum & Prophetarum.* Denique huc spectat cit. Iohannes Ephes. 3. v. 5. vbi expresse dicitur; *quod (mysterium Christi) alijs generationibus non est agnitus filijs hominum, sicut nunc reuelatum est sanctis Apostolis eius, & Prophetis, in spiritu.*

Idè docet SS. Patres passim speciatim Ambrosius, Augustinus, Anselmus in citatū illud ad Ephes. 1. & Gregorius hom. 16. in Ezechiel. Error est igitur in fide dicere Apostolos non percepisse sensum spirituale Euangelij, sed illū postea primū intellectū fuisse, vel à S. Benedicto, vt dixisse fertur Abbas Ioachim; vel à S. Francisco, vt dixit quidam Petrus Ioannes apud Alphosum à Castro V. *Apostoli heresi.*

Illud tamè quod dicitur, Apostolos cognouisse per Spiritū sanctū omnē veritatē, ad fidei doctrinā spectantē, nō ita accipiendū est, quasi ipso statim die Pentecostes omnia cognouerint, sed successiue loco & tempore conuenienti. Constat enim, Apostolos postea primum Concilium celebrasse, de cessatione legalium Actorum 15. & Petrum conuersionem Gentium & quæ ad illā pertinent, noua primum reuelatione didicisse Act. 10. vt notauit Gregorius de Valentia hic q. 1. pun. 6. Hæc vero omnia cū inter Catholicos certa sint & indubitata, duo supsūt hæc in re dubia, & cōtrouersa.

207 Primo dubium est, vtrum absolute loquendo, quo fuerunt homines Christo viciniore, vel antecedenter, vt Ioannes Baptista, vel consequenter vt Apostoli, eo plenius fidei mysteria cognouerint. Affirmat enim absolute S. Thomas hic a. 7. ad 4. Et rationem congruam addit, quia & circa statum hominis, hoc videmus, inquit, quod perfectio

est in iuuentute (seu virili ætate) & tanto habet homo perfectiorem statum, vel auge, vel post, quanto est iuuentuti propinquior. Idem ergo quoad perfectionem spirituales sentiendum de tempore Christi, in quo facta est consummatio gratiæ, & quod vocatur tempus plenitudinis, ad Galat. 4.

Accedit quod eo magis quisque illuminatur, quo lumini propior est. Est autem Christus lux vera, quæ in hunc mundum venit.

208 Respondeo tamen breuiter, cum Deus libere agat, ac pro arbitrio voluntatis suæ disponat omnia, nullam hic vnde quæq; certam ac necessariam regulam assignari posse. Interim tamen supponendo, quod hic agatur de maiori cognitione rerum fidei infusa & supernaturali (vt excludatur tum naturalis cognitio rerum, olim Adamo infusa, tum etiam scientia Theologica, quam Gregorius de Valentia hic cit. q. 1. pun. 6. ait *in dies in Ecclesia augeri*) dici potest, veram esse S. Thomæ sententiam, duabus declarationibus.

Prima, vt intelligatur seruata debita proportione comparando paria cum paribus; videlicet capita cuiusque status (naturæ, legis scriptæ, & Euangelicæ) cum capitibus alterius status, minores cum minoribus, &c. idq; etiam habita ratione temporis, quo in vnoquoq; statu, magis vel minus Religio floruit. Colligitur enim ex scriptura Religionem etiam sub eodem statu, non semper eodem modo floruisse, sed subinde non quidem omnino extinctam, attamen aliquo modo obscuratam; ac mox postea rursus instauratam fuisse. In quæ sensum intelligitur illud Genesis 4. v. 62.

209 *Seth natus est filius, quem vocauit Enos: iste cepit inuocare nomen Domini,* nimirum peculiari quodam ac solemni cultu. Ita postea rursus deficiente Religionis studio, restoruit Religio per Noe; postea per Abraham, & rursus per Moysen &c.

Secunda declaratio est, vt doctrina S. Thomæ accipiatur regulariter, & vt plurimum, seu à toto genere: quod bene etiam notauit Carthusianus eandem doctrinam S. Thomæ referens in 3. d. 25. q. 1. Sic ergo loquendo de maioribus; Adam v. g. explicatiorem fidem habuit post lapsum, quam antea; quo videlicet tempore nondum cognouit mysterium Passionis Christi, Sic Abraham, propter reuelationem Incarnationis futuræ ex suo femine, explicatiorem, quàm Adam; sic Moyses explicatiorem, quam omnes priores, etiam Prophetæ, vt colligitur Exodi 6. Sic Ioannes Baptista & Apostoli explicatiorem, quam Moyses; quorum ille fuit *plusquam Prophetæ*; hi vero *fundamenta* quædam Ecclesiæ Christianæ. Sic etiam vniuersim tempore legis naturæ, multo minor à toto genere erat cognitio rerum supernaturalium in Ecclesia Dei, quam tempore legis scriptæ. Rursum tempore constitutæ iam Synagogæ, sub Regibus, à toto genere ob multitudinem Prophetarum eius temporis, puta Dauidis, Eliæ, Elisei &c. maior adhuc erat in Ecclesia cognitio mysteriorum fidei, quàm antea. Deniq; Christi & Apostolorum tempore, multo maior, quàm vnquam antea.

210 Interim tamē nihil obstat, quo minus Moyses, Samuel, Dauid, habuerint fidē explicatiore, quàm multi Prophetæ posteriores. Similiter non multum

fortassis aberrauerit, qui dixerit, nunc occasione hæreseon emergentium, multis in rebus fidem in Ecclesia magis explicatam haberi, quam multis retro temporibus. In quem sensum etiam Vincentius Lyrinensis contra hæreses cap. 17 ait, *in Ecclesia nulla noua dogmata procedi, sed pretiosam diuini dogmatum gemmam ex sculpi, fideliter coaptari, ad ornari sapienter, vt intelligatur illustrius, quod antea obscurius credebatur.*

211 Secundo dubitatur, vtum omnino Ecclesia, successu temporis, nouos aliquos fidei articulos credat, quos Apostoli & Ecclesia verus non crediderint. Respondeo breuiter; distinguendo inter veritates seu obiecta fidei, quædam enim sunt particularia & contingentiæ fidei obiecta, quæ tempore Apostolorum nec dum existebant. Alia sunt cõmunia fidei obiecta, quæ iam etiã tempore Apostolorum particulatim reuelata erant. Loquendo de posterioribus, certum est, nullum tale obiectum in Ecclesia credi, adeoque nec credendum proponi posse, quod non etiam explicite cognouerint & crediderint Apostoli, vt ex dictis superius colligitur, & docent etiam SS. Patres, Irenæus l. 3. c. 2. Hieronymus in psalmum 86. Lyrinensis loc. cit. & alij plures, quos refert Waldensis l. 2. doctrinalis c. 2. qui etiam hoc sensu recte dicit, Ecclesiam *non posse nouum articulum condere* quod cõmuniter etiam docent scholastici in 3. dist. 25.

Atque eodem sensu Canus l. 2. locorum theolog. c. 7. & l. 4. c. 4. & Castro in summa c. 8. negat, expectandam iam esse aliquam nouam reuelationem veritatis incognitæ Apostolis, aut posse etiã aliquid noui definiti ab Ecclesia Apostolis incognitum. Omnia enim similia, quæ definiuntur, licet non ita palam antea omnibus in Ecclesia nota essent, Apostolis tamen incognita non fuerunt, vt recte notauit Gregorius de Valentia loc. cit.

212 Loquendo autem de prioribus veritatibus, re ipsa certum est apud omnes, posteriorem Ecclesiam quædam eiusmodi posse ac debere diuinæ fide credere, quæ initio, tempore Apostolorum, explicite ac in particulari cognita non erant. Talia sunt v. g. hunc vel illum librum noui testamenti esse Canonicum, & verbum Dei, Cum enim libri canonici initio Ecclesiæ scripti non fuerint, nec omnes postea simul, sed successiue, & quidē nonnulli, aut omnibus ceteris, aut plerisque Apostolis iam defunctis, vt Apocalypsis, & Euangelium Ioannis, manifestum est, explicite fidē quoad hæc obiecta in Ecclesia successiue creuisse; id quod nec Sectarij quidē hodie negauerint: cum præsertim credibile non sit, omnes ac singulos Apostolos, res eiusmodi per reuelationes peculiare cognouisse & credidisse, prius quam fierent. Talia sunt etiam illa, Concilium Nicanum, Ephesinum, &c. esse legitima, & infallibilis auctoritatis; hunc vel illum Pontificem legitime electum esse verum Pontificem, vel Caput Ecclesiæ; hos vel illos Sanctos rite canonizatos vere Sanctos esse, & colendos, vt inferius q. 3. ex probabiliori sententia dicitur.

213 Hoc cum in re, vt dictum, apud omnes constet de nomine potest esse questio, an dici possit, Ecclesiam habere, aut credere nunc aliquos articulos nouos, ab Apostolis explicite non creditos. In qua

quidem

quidem re retinendus est ille modus loquendi, qui hæcenus ab omnibus Theologis fuit receptus, nimirum Ecclesiam non habere novos eiusmodi articulos, nec noua dogmata, vt paulo superius ex Vincentio Lirinensi, & alijs retulimus.

214 Ratio est, non solum quod eiusmodi veritates omnes, iam olim implicite credebantur etiã ab Apostolis, vt pote in vniuersalibus illis cõtentę, Sãctos colendos, libros ab Ecclesia in Canonem receptos continere verbum Dei, Ecclesię Romanę Episcopos esse legitimos Petri Successores, ac totius Ecclesię Pastores &c. nec etiã ideo tantum, quia per articulos fidei communiter intelliguntur veritates quædam primarię fidei, vt superius dictũ: sed etiã quia reuera, proprie loquendo, eiusmodi res non creduntur propter nouam reuelationem, (sine qua nouus articulus fidei esse non potest) sed propter generales illas, per sententiã Ecclesię & assistentiam Spiritus sancti ad nouas illas veritates in particulari applicatas.

215 Quoties enim nouę eiusmodi veritates per fidem credendę inuestigantur, necesse est vt id fiat mediante aliquo discursu; in quo maioris propositionis loco assumatur, generalis quædam fidei veritas, iam antea reuelata; ex qua per minorem, aut euidentem, saltem moraliter, aut certe ex infallibili Spiritus sancti directione certam, applicatã ad materiam particularem, quę definienda est, inferatur conclusio credenda. Quo fit, vt postea ratio assentiendi proprie non sit illa declaratio Ecclesię; loquendo de assensu fidei secundum se; sed reuelatio in maiori posita, sub qua materiam propositam comprehendit, ex Ecclesię velut obiectum fidei proponentis declaratione intelligitur, vt pluribus dicitur quæst. sequent. Secus est de alijs veritatibus fidei etiam minimis, quę in scriptura aperte & secundum se etiam reuelatę sunt; quas generatim articulos fidei, & quidem ab alijs distinctos, dici nil impedit, vt supra dictum.

216 Dices; illammet attestacionem Ecclesię, qua per infallibilem assistentiam Dei declarat, hunc vel illum Sanctum vsque ad finem vitę in gratia Dei perstitisse, esse nouam reuelacionem, hoc ipso quod nititur noua quadam assistentia Dei, qua fit, vt Ecclesia in rebus eiusmodi declarandis ac proponendis errare non possit.

Respondeo, negando assumptum. Quia reuelatio diuina continet quidem tum internã notitiã diuinam de aliqua veritate, tum etiam externa signa, quib9 Deus suamet auctoritate eiusmodi veritatẽ mente conceptã notificat: at verò nõ comprehendit auctoritatem seu attestacionem Ecclesię, aliãue signa externa, quibus homines suo arbitratu ac propria auctoritate, estõ infallibili & diuinitus accepta, diuinam mentem pandunt, siue proponendo antiquam reuelacionẽ iam olim factam, siue eam ad certam materiam particularem applicando, vt dictum dub. 3.

In quem sensum etiam S. Thomas 1. part. q. 1. a. 8. ait: *fidem nostram inmitti reuelacioni Apostolorum & Prophetarum facta qui Canonicos libros scripserunt; non autem reuelacioni, si qua fuit alijs Doctoribus facta; adeoque nec propositioni Ecclesię, tanquam rationi*

formali credendi, sed solum velut conditioni formale obiectum fidei proponenti, & ad certã subinde materiam applicanti, vt pluribus dictum, vt dub. 3.

217 Quod ipsum etiam ex eo confirmatur. Nã assistentia illa Dei, qua Ecclesię adest, ne in eiusmodi rebus fidei proponendis erret, per se non dicit, nec requirit positiuã inspirationem, seu locutionẽ diuinã ipsi Ecclesię factã, sed contenta est quouis auxilio Dei, etiã mere negatiuo, quo fit vt Ecclesiã ijs in rebus errare non sinatur; cũ tamen noua reuelatio vtique nouã inspirationẽ seu locutionem Dei aliquid positiuę notificacẽm significet, ita vt quãuis historiographi sacri non existimantur singula ex speciali reuelacione Dei accepisse, certe tamẽ ad totũ illud scripturionis negotiũ diuinitus impulsũ, nec alio, quã diuino nomine & auctoritate quãquã scripsisse & notificasse credatur,

DVBIVM VIII.

De triplici Symbolo fidei; ac speciatim utrum articuli fidei conuenienter enumerentur 65 proponantur in symbolo Apostolorum.

S. Thomas 2. 2. q. 1. a. 8 & 9.

218 Respondet S. Thomas cit. a. 8. & 9. articulos fidei conuenienter enumerari, ac in Apostolorum symbolo ab omnibus fidelibus proponi credendos. Quia *Ecclesia vniuersalis*, (inquit a. 9. argum. sed contra) *non pot. se errare; quia Spiritu Sancto gubernatur, qui est Spiritus veritatis. Hoc enim promissit Dominus discipulis Ioannis 16. dicens: Cum venerit ille spiritus veritatis, docebit vos omnem veritatem: sed symbolum est auctoritate vniuersalis Ecclesię editum, nihil ergo inconueniens in eo continetur.* Ita S. Thomas; quem recte notat Caietanus ibidem pro eodem habere auctoritatem Ecclesię vniuersalis, generalis Synodi & Papæ. Ceterũ vt res hæc tota paulo distincti9 cognoscatur, sequẽres assertiones statuiimus; supposita notione articuli fidei, articulosq; distinguendi ratione ex dubio præcedenti.

219 ASSERTIO I. Possunt quidem articuli fidei omnibus explicite credendi numerari, siue quatuordecim, siue etiam duodecim; nulla rei diuersitate, sed sola numerandi ratione variata: attamen posterior numerandi ratio apud commune vulgus simpliciter retinenda est. Ita fere S. Thomas cit. q. 1. a. 8. alijque Theologi in 3. d. 2 5. Probatũ & declaratur assertio. Primo enim recte numerari articulos quatuordecim, tradit ipse S. Thomas ex sua sententiã; quam etiam sequuntur Scotus, & plures alij Scholastici veteres. Ratio est. Cum enim per fidem, tanquam per se necessario credenda, duo nobis generatim proponantur, scilicet *occulum diuinitatis* (vt loquitur S. Thomas a. 8.) *cuius visio nos beatos facit; & mysterium humanitatis Christi, per quem in gloriam filiorum DEI accessum habemus, vt dicitur ad Roman. 5. quæ*